

LIBRIS

We know
books

Seria de autor *Al.O. Teodoreanu. Opere*
este coordonată de Loredana Cuzmici.

Editor: *Vasile Burlui*

Redactor: *Livia Iacob*

Tehnoredactor: *Florentina Vrăbiuță*

Coperta: *Diana Morărașu*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TEODOREANU, AL.O.,

Hronicul măscăriciului Vălătuc: proză umoristică/

Al.O. Teodoreanu; pref. de Loredana Cuzmici - Iași:

Cartea Românească Educațional, 2020

ISBN 978-606-057-065-3

I. Cuzmici, Loredana (pref.)

821.135.1

AL.O. TEODOREANU

Hronicul
măscăriciului Vălătuc
–*proză umoristică*–

Prefață de Loredana Cuzmici

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional
Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, 2020
www.librariacartearomaneasca.ro/eccedu.ro

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Cu pantalonii sfredeli și haina mototol, se ridică, fără convingere, răsturnând o sticlă. Toată sala îi privea, amuzată.

Pompilia îl luă de braț, autoritar:

— Parcă juraseși să nu mai intri la Mircea?

— Momente pioase, protestă el slab, lovindu-se de scaune în drum.

Mișu se sculase și el și, cu borcanul subțioară, ieși împleticindu-se. La stație se întâlniră. Pompilia privea drept înainte. Cei doi amici își încrucișară privirile aburite, voind să zică:

— Ce poți să faci? Fatalitate!

Și Nicu porni cu tramvaiul spre Popa-Nan, cu Pompilia (la dreapta!), iar Mișu, spre Cotroceni cu tată-său (la stânga!).

CUPRINS

Loredana CUZMICI:

Un moldovean la Porțile Orientului.....5

HRONICUL MĂSCĂRICIULUI VĂLĂTUC 11

Predoslovie 13

Spovedania Iancului..... 15

Inelul Marghioliței 21

Pursângele căpitanului 46

Cumplitul Trașcă Drăculescul..... 104

Paharnicul Furtună 113

Soliman Ali-Fâstâc 116

Nunta domniței 118

Neobositul Kostakelū..... 119

CORTINA..... 153

MANEVRE..... 159

O ESCAPADĂ 175

O INSPECȚIE 179

BERZELE DIN BOURENI 191

MARGARETA POPESCU..... 203

S-AU SUPĂRAT PROFESORII..... 213

CONSEMNUL..... 219

LA BLAJ	229
NU DAU TURCII	237
NAE VASILESCU	251
„MOMENTELE” PE SCENĂ	267
A DOUA CAPITALĂ.....	277
ALEGERI LIBERE	283
OBLIGAȚII.....	287
BIBLIOFILIE.....	291
„POST FESTUM”	297
SPRE ZĂRI ALBASTRE.....	307
COSTICĂ.....	313
PIETATE	321

LBRIS

We know
books

HRONICUL
MĂSCĂRICIULUI VĂLĂTUC

Predoslovie

În Hronic, vel-postelnicul Bulbuc,
Ce-au scris cu cinste și cu adevăr,
Au pomenit, la curtea lui Ciubăr,
De-un măscărici, anume Vălătuc.

Era ghiduș, isteț în toate cele
Și vesel peste poate, măscăriciul,
Da-nțăpător la glumă ca ariciul
Și nu cruța bătrânele giubele.

Când se-mbăta, pe toți îi lua-n răspăr –
Și veșnic era beat, pe cât se spune –,
Ci strajă gurii lui neștiind pune
Și lui Ciubăr tot el i-au zis Ciubăr.

Iar Manea, ce băuse trei ocale,
Cum nu avea, se vede, altă treabă,
În capul mesei s-au și dus în grabă,
De l-au pârat pe loc Măriei-sale.

Făcutu-s-au Ciubăr atunci ca sfecla,
Nu că era de felul lui ciudos,
Dar prea era de tot burduhănos
Și nici ca cum nu i-au plăcut porecla.

Și-au glăsuț spătarul: „Prea te-ntreci!”
Lovindu-l pe spinare cu ciubucul.
Și-n ghionți l-au dat pe scări, de-a tăvălucul,
Și l-au închis apoi pre el în beci.

Dar domnul, milostiv cum nu sunt doi,
Că n-ar putea pământul să-i încapă,

Au hotărât să nu-l mai tragă-n țapă
De-o bea Cotnarul tot dintr-un butoi.

Ședea pe gânduri bietul măscărici,
Simțind că moartea va să mi-l apuce:
„— Ți s-a-nfundat acuma, Vălătuțe,
Ușor intrași, dar greu să ieși de-aici”.

Și-n ziua ispășirii crudei pâre,
Erau – pe lângă fețele cinstite –
Popor și juzi în haine-mpodobite,
Harapi buzați cu mâna pe satâre.

Rostogoleau argații buți umflata,
Că-i păstrător de datini voievodul,
Și-n pravili este scris: „Să bea norodul
Atunci când face domnul direptate!”

Ci măscăriciul, pehlivan de soi,
C-un sfredel spintecând butoiu-n burtă,
Sugea c-un pai și se făcea că-i turtă,
Până s-au scurs tot vinul din butoi.

Gealații aprigi mormăiau în barbă,
Înfricoșați de-așa bețivănie,
Și nu vedeau, privind cu dușmănie,
Pe dedesupt, cum curge vinu-n iarbă.

Iar măscăriciul s-au lungit pe spete,
Zicând că mult îi place așa vin
Și jale-i e că prea i-au dat puțin,
Și lui acuma tare-i este sete.

Și cum juca pre buțile deșarte,
Pe când prostimea toată chiuia,
S-a veselit veliți boierii foarte
Și mult s-au minunat Măria-sa.

Spovedania Iancului

Mare meșter la snoave și taclale mai era conu'
Manolache Albescul și neuitate noți am petrecut în pri-
mitorul lui conac de la Chioaia. Adesea ne prindeau zo-
rii în cerdacul dinspre livadă, unde privighetorile, care
se întreceau cu broaștele din Iazul Mucului, scormo-
neau cine știe ce dulci și îndepărtate amintiri în sufletul
încercat al bătrânului moldovan. De-o bucată de vreme
se cam ferea să treacă de miezul nopții, mai cu samă că
doftorii de la Karlsbad îi tăiaseră vinul.

„Ei, un deget, la masă și-n două cu apă, haide!...
Da-ncolo, basta” – se hotăra el. Și totuși, de câte ori,
după mai multe sticle de Cotnar, când îi dam noi: „îți
face rău, coane Manolache”, nu ne-a răspuns el zâm-
bind satisfăcut: „Cotnarul, măi băiete? D-apoi știe
neamțu' ce-i Cotnarul? Aista-i sanatare, măăă!”

Și de-l scăpai la Cotnari – și bun Cotnar moștenise
de la babacu' – era poznă.

Costică feciorul, care de mai bine de douăzeci de
ani cunoștea tabietul stăpânului, ne șoptea resemnat,
pe când destupa sticla împăienjenită, atunci dezgro-
pată din nisipul beciului: „De-acu' nu-i rost de somn,
cucoane!”

Și mare ne era bucuria la cei câțiva băieți din ju-
rul lui când începea să prindă spor la vorbă conu'
Manolache. Toată cronica galantă a protipendadei din
timpul juneții dumisale ne era cunoscută. Dar mai ales
văru-meu Căpălău – așa a rămas din școală – avea da-
rul să-l stârneasă:

— Coane Manolache, da' pe Cleopatra Rogojină
ai cunoscut-o?

— Ehei!... Cleopatra?...

Și gata era!

Iar de se întâmpla ca, în mijlocul unei povești în doi peri, să se ivească în prag cocoana Profira – soția dumnealui – supraveghind al treilea rând de cafele pe care le aducea jupâneasa, conu' Manolache schimba repede vorba, făcând din ochi și tușind cu meșteșug.

Așa, în cea din urmă oară când am petrecut vacanța la Chioaia, conu' Manolache ne-a povestit hazlia spovedanie a lui Iancu Durău, răposat întru Domnul la conacul moșiei și îngropat pe cheltuiala lui conu' Manolache în ograda bisericii de el zidită.

Gurile rele spuneau că acest Iancu Durău și-ar fi trăit ultimii ani ai sărăciei pe spinarea lui conu' Manolache, dar conu' Manolache jura la cine-l întreba „că drepti și buni tovarăși în daraveri de moșie au fost”.

Iancu Durău, nepotul biv-vel-vornicului Ioniță Farfară, era un băietan oacheș, isteț la minte și purtat prin lume, dar mare mehenghiu și plin de omenești păcate. Se prăpădeau cucoanele după el, nu altceva. Și multe duduici au luat drumul Agapieii și Varatecului să ispășească urmele ispitelor de la el purcese. Nu că era rău la inimă, săracu' băiet, dar flecar și nestatornic care nu se mai află.

L-am cunoscut când s-o înapoiat din Țarigrad, unde l-o fost trimes moșu-său Ioniță – că părinții i-au murit de mic – să-și deschidă mintea bucherind Bazilicalele, Prohironul și Epanagoga sub părinteasca oblăduire a unui grec, Pericle, cărturar vestit pe vremea ceea.

Moștenise atât amar de bănet de la tătâni-su, că-i numărău galbenii cu dimirlia în timpul cășliului și nu mai dovedeau șvabii socotelile la canțilerie. Dar ferit-a sfântul să fi găsit vreun galben fără zimți, că nu se mai spăla vechilul nici cu apa Prutului. Zvârlea aurul cu pumnul prin casă, de parcă n-ar fi făcut un firfiric, și unde prindea a răcni: „Du-te la zarafu' de peste drum, păcătoșule, să nu-mi aduci mie gunoi... Vrei să-mi rădă boierii în nas la ghiordum că nici Iancu Durău nu se învredni-cește s-aducă parale cum se cuvine?” (Zaraful de peste drum era Leiba Fuhn, cel mai bogat bancher din Iași).

Vechilul înghițea bucuros..., știa el că iute-i trece mânia și că, după afurisală, vine și ocaua de tutun – ca-taif –, că doar era milostiv și darnic de felul lui Iancu Durău.

Când s-o-ntors de la învățătură, răsturnase Ieșu'. Fel de fel de comedii scorneau oamenii pe seama lui. Ba că cine știe ce necuviință de duh i-o răspuns lui vodă, ba că și-o boit doi cai în verde, ba că l-au văzut gol pușcă jucând căzăceasca pe coperișu' casei cu una Katiușa – o rusoaică nebună – și câte mai câte. Mă rog, era plin târgu' de zeflemelele și năzbâtiile lui. Știu că bez' de Alecu nu mai putea fără el și nu se pomenea sindrofie simandicoasă fără Iancușor. La noi venea mai rar, căci bietu' tată-meu – Dumnezeu să-l ierte, că bun și vrednic om a fost – nu-l prea suferea, pentru că luase obicei de se cam întrecea la băutură și vorbea măscări. Dar îl întâlneam des pe la pitrecri, ba am și fost o dată la moșia lui. Poftise pe-un conte italian, fost consul în Țarigrad pe când învăța el. S-a minunat talianu' de belșugul și risipa ce-o văzut acolo și mi-o spus că nici în povești n-o pomenit așa soi de chiolhanuri.

Dar pe timpul acela s-o îmbolnăvit mama. Am umblat cu ea pe la tot soiul de băi și pe la toți doftorii mari de pe-atunci. Când m-am întors, am luat moșia de la Bacău și-am ținut-o vreo doisprezece ani. De Iancu, mai că uitasem. Dar după ce-am luat Chioaia de la frate-meu Costache, venind într-o zi la Ieși după târguieli, m-am gândit să-i fac o vizită. Am aflat atunci că vânduse casa părintească și că, din toată averea, nu-i rămăsese decât o așchie de vie, unde trăia retras cu câteva slugi bătrâne. Nu mai vedea pe nimeni, că era mândru și își ținea heghemoniconu'. Doar pe la preasfântul episcop Sofronie se ducea din când în când de lua masa. Zicea lumea că l-ar fi ajutând și cu bani episcopul, ceea ce nu cred. Știu numai că se plimbau pe la mânăstirea Agapia și, de vorbă cu maica Melania, care chip și glas de înger avea, multe

sticle goleau. Și dacă auzea Iancu pre Melania popește cântând, foarte se întrista și numai ce făcea:

— Să-i zică de lume, înalt-preasfinte! Iar Sofronie:

— Da' bine, Iancule, ce-o să creadă oamenii, nu te gândești la haina me?

Și Iancu:

— Ușuuurel, Preasfinte, pre șoptite!

Iar Sofronie, nevoind să-i strice cheful lui Iancu și astupându-și, chipurile, urechile:

— Să-i zică, Iancule, să-i zică!

Chiar când se mai întrecea Iancu de lăsa vorbă să se abată taraful de lăutari de la Neamț pe la arhondaric, tot pentru el cânta și numai la sfârșitul urechii. Și nu lăsa preasfântul mâna jos, Doamne ferește! Dar de se întâmpla, voind să facă sfânta cruce, să s-abată și până la ne-prehănitul său auz câte-un „Of! Of! Of!”, se jura Botgros țiganul că ridică Sofronie ochii de la Melania în tavan, mormăind:

— Și nu ne duce pre noi în ispită!...

Dar Iancu se avea bine cu Aglăița, fata mindirigiului din Tatarăș. Era un drac de fată de vreo șaisprezece ani, da-nvârtea lumea pe degete. Și de unde avea, de unde nu, trimitea Iancu de la vie și curcani, și răți, și chi-sele cu dulceturile, și câte toate. Și se țineau coconii după mindirigiță ca puii după cloșcă, dar mai cu lipici ca Iancu nu se găsește – zicea ea.

Toate bune, gândea Iancu, dar eu bani de dat nu prea am. De unde atâtea mătăsurile, pălării, sulimanuri și alte asemenea?

Și rugatu-s-au Iancu de preasfântul episcop Sofronie s-o spovedească pre ea și să-i spuie: de-l înșală să știe și el. Ce i-o fi spus episcopul Iancului nu v-oi putea spune..., dar după acea spovedanie și-o cumpărat Aglăița casă-n Beilic și rădvan cu patru suri și vezeteu în firețuri, că tot târgu' urla.

Și când o auzit Iancu așa batjocură, s-o făcut a nimic nu ști și s-o trântit la pat, scoțând vorbă că trage de moarte. Și chemându-l pe Sofronie să-i grijască sufletul creștinește, așa i-o spus:

— Pacat este, Preasfinte, a săpa groapa altuia?

— Pacat, Iancule!

— Da a râvni la muierăa lui, precum la Sfânta Scriptură scrie?

— Pacat, Iancule! a zis Sofronie, dar mai cu jumătate gură.

— Păi, să-ți spun, Preasfinte... Aveam și eu o ții-toare și, cum legasem prieteșug c-un popă, îmi tot spu-nea femeia de câte ori mă vedea cu el:

— Da' bine, Iancule, nu ți-i scârbă să te plimbi tu cu așa pocitanie?

Că era popa cărn, ca Sfinția ta, și roș ca dracu'! Sofronie tăcea.

— Nu vezi tu – zicea ea – că-i păros ca dihaniiile pădurii și cată la om ca haiducul când e să-l prindă potera?

Sofronie tăcea...

— Amarnic mă necăjam auzind așa urâte vorbe și-o tot ocăram că nu se cade să spună-așa de-o cinstită față bisericească... Da' poate că știi ceva, Preasfinte... ori... mi se pare mie – făcu Iancu.

Iar Sofronie:

— Te potrivești la lume, bre! Te știam om deș-tept!...

— Stai, Preasfinte, că nu-i gata. Să vezi! Că ele unde muierăa nu-l scotea din pocitanie și dihanie pă-roasă, ce-au făcut, ce-au dres nu știu, da' haramu' de popă, care zicea că mi-e prieten, au cumpărat-o pre ea cu arginți...

Și zicând acestea, o sărit Iancu din pat și smoc! În barbă. Țipa Sofronie ca-n gura șarpelui:

— Iartă-mă, Iancule, că mult bine ți-oi face!...

Dar Iancu trăgea, nu se-ncurca, și în fața slugilor l-au brâncit pe scări și l-au stupit pre el în barbă.

N-o mai ieșit Iancu de atunci din via lui de la Socola decât hăt! târziu, când o pornit aici la Chioaia, unde și-o dat obșteșcul sfârșit.

„Fie-i țărna ușoară!”

Inelul Marghioliței

Capitolul I

În care nu se spune nimic

Nu era nici Marghiolița ușă de biserică, dar și conu' Todiriță prea o sâcâia cu bănuielile lui neroade. Drept e că-i și greu să nu fii bănuitor cu-așa cucoană, mai ales când ești om cam trecut, cum era conu' Todiriță, chel și, pe deasupra, c-un pântec ca al dumi-sale, vorba hatmanului Budușcă: „încap în el două vedri di Cotnar și mai rămâni loc și di căfeli”. Marghiolița să tot fi avut douăzeci și trei de ani, dar nu-i dădeai mai mult de șaptesprezece. Oricât s-ar vedea omul altfel de cum îl văd alții și cu toate că istețimea nu era darul de căpetenie cu care Dumnezeu l-a miluit „pe conu' Todiriță, simțea el bine că-n mare primejdie s-a vârât pășind spre altarul sfintei mitropolii mână-n mână cu Marghiolița, în fața întregei protipendade, în straie de mire. Când a pășit Marghiolița pragul sfântului lăcaș, au înmărmurit toți. Era Marghiolița – ce-i drept – frumoasă coz, dar mai mândră părea încă alături de conu' Todiriță. Câteva cucoane bătrâne bârfeau între ele, zicând că trebuie să fie ea soi rău ca să aibă atâta îndrăzneală luându-l pe conu' Todiriță și că, oricât ar fi risipit averea conu' Leonaș (tatăl Marghioliței), dacă era pe căpătuală, s-ar fi găsit atâția feciori de boieri mai tineri s-o ceară și chiar de nu i-ar fi adus nici unul belșugul din casa lui conu' Todiriță, fiind conu' Todiriță cel mai avut boier din Ieși, în sărăcie tot n-ar fi trăit. Dar când i-a întins conu' Todiriță mâna Marghioliței și și-a făcut loc cu

ea prin boierimea ce se despărțise pe două rânduri, închinându-se până la pământ, au amuțit și ele, pentru a-și urma însă bârfeala îndată ce mirii au trecut pe dinainte lor, pe când celelalte cinstite fețe bufneau în răs, fără sfială. Bietul conu' Todiriță, auzind în urma lui șoapte și chicoteli, într-atâta s-a zăpăcit, încât mai-mai să cadă în fața altarului, împiedicându-se în covor. Nici nu mai auzea săracul ce cântau preoții și numai în pământ se uita; iar când i-a pus înalt-preasfântul mitropolit cununa pe cap, i se părea nenorocitului că se prăbușește catapiteasma peste el.

Povestea cucoana Catinca Armașu, după nuntă, că, văzându-l postelnicul Grigore pe conu' Todiriță cu cununa pe cap, să fi zis, măcar că-i era prietin bun lui conu' Todiriță, cătră Ionaș, comisul:

— Noroc, bre, că nu stau mirii cu cununa pi cap tăți noaptea cî, de-ar prinde-o și-n fânti di fruntea lui Todiriți, tot i s-ar sui în bagdadii, cî nu sî poati sî nu-ți iasă coarni di cerb lângî-așa căprioară.

Capitolul II

În care se spune ceva

Înnebunise de-a binelea conu' Todiriță după cununie. De unde înainte nu-și vedea decât de moșii și trebi, șezând cu lunile casele dumnealui din Sărărie cu obloanele trase, acum zbârnâiau ca stupul de lăutari și țopăială. Nu era zi lăsată de Dumnezeu să nu aibă conu' Todiriță cincisprezece-douăzeci de musafiri la masă și tot de cei cu poftă la mâncat și sete mare, că-i secaseră-ntr-o iarnă beciurile de la două vii. Când dădea baluri (și se țineau balurile lanț în casa din Sărărie), se umplea ograda de trăsuri, ba se-nșirau și-n uliță, până-aproape de Târgul Cucului. Se-nvârtea Marghiolița printre musafiri ca o zvârlugă; iar când vreun tânăr îi cuprindea mijlocul

mlădiu și subțire și porneau la dans, piciorușele ei zburau în pantofii de atlas negru pe podelele lustruite, alungându-se ca doi lăstuni pe luciul unei ape liniștite. Conu' Todiriță se topea pe picioare văzând-o. Și dacă nu era în târgul Ieșilor boier pe care Marghiolița să nu-l fi fermecat cu glasul ei îngeresc și cu drăceștile ei priviri, supt care inimile se topeau ca nămeții, conu' Todiriță în schimb îi înveselea pe toți...

Marghiolița șezuse șase ani în pension la Paris și adusese în jalnica Moldovă obiceiuri în fața cărora cucoanele bătrâne holbau niște ochi cât cepele și pe care nici conu' Todiriță nu le-ar fi suferit, dacă Marghiolița n-ar fi fost Marghiolița.

Marghiolița își turna zilnic în baie câte-un șip întreg de apă de lavandă, adusă anume în lădiți din „Rue de la Paix”. Marghiolița ieșea la plimbare călare, cu fusta despăcată, încălecând (auzi dumneata?) ca băieții. Marghiolița dansa cancanul zvârlind picioarele mai ceva ca Bichette Durand de la opereta franțeză. Marghiolița se scaldă-n Prut într-o fustișoară roșă ca pentru-un copil de trei ani și se-nvârtea printre bărbați, fără rușine, dezbrăcată și cu picioarele goale în papuci de pânză albă, brodați cu roș. Văzând-o așa, polcovnicul Cernatowski, pe când vorbea cu coana Catinca Armașu, a-nceput a bâlbâi. Coana Catinca a stupit și-a-ntors capul în altă parte. Dar și conu' Todiriță se ținea scai de Marghiolița, de parc-ar fi înghițit amândoi o ață, și n-o slăbea din ochi nici cit ai suci o țigară când juca. Și dacă se-ntâmpla, ferească Dumnezeu, s-o piardă din vedere ceva mai mult, se strecura conu' Todiriță printre dănțuitori ca prepelicarul prin popușoaie, întrebând în dreapta și-n stânga:

— Mă rog matali, n-ai văzut cumva pi Marghiolița, cî tari s-o-ncălzit sărăcuța la danț și vreu sî-i pun un șal pi umeri cî-i gingașă foarte și mi-i c-a lua-o vreun junghi.

Și când o găsea, ține-te întrebări ticăite și vorbe

urâte și bodogăneală. Nu-i vorba că nici Marghiolița nu se lăsa mai prejos și, la urma urmei, tot pe-a ei ieșea, că nu mai știa omul cum s-o mpace; dar câteodată îi venea și Marghioliței să-și ieie lumea-n cap și să-l lese-n plata Domnului cu tot cu moșii, cu grajduri și acareturi. Într-o zi, când o scosese conu' Todiriță din sărite, a căzut Marghiolița la picioarele icoanei Maicei Domnului și, de față fiind Ioana Buhuș, care-i era cea mai credincioasă prietină și de la care am și aflat toate acestea, așa s-a rugat:

— Mai cî Precistî, îndurî-ti di roaba ta Marghioala; fă-mî, Sfântă Fecioară, puf di păpădii și zî vântului sî mî ducî, ducî până la capătul' pământului, sî scăp di pacoste-a asta di Todirițî, cî întru-ntr-un pacat cu el: fac moarti di idiot!

Spunea Ioana c-ar fi dojenit-o atunci zicându-i:

— Taci, Marghiolito!, cî ti-audi Dumnezeu și-i mari pacat sî vorbești așa în fața sfintelor icoani și încă-n zî di sărbătoari (era de Sfânta Maria mică). Marghiolița a izbucnit în lacrimi (era iute, dar nu rea) și și-a deșertat toate necazurile în poala Ioanei, spunând că lumea o crede fericită, dar că numai ea știe câte-ndură de la Todiriță. Nu-i era Marghioliței ciudă că o bănuiește conu' Todiriță, dar o bănuia pe nedrept și când nu trebuie. O bodogănea câte o săptămână-ntreagă pentru că a dansat prea mult cu unul sau cu altul, care n-o ispitesc nici măcar cât conu' Todiriță (și se știe că n-o răscolea conu' Todiriță mai mult ca un mamișoi de la iarmarocul din Vaslui), și când era de ce să-și puie mânele-n cap, lui conu' Todiriță nu-i abătea să zică te miri ce. Așa, odată, când l-a chemat pe conu' Todiriță cu nepusă masă la curtea domnească să-i dea o tabachere de la sultan (zic unii că și chemarea asta, ca și tabachera, a fost pusă la cale de berechetul de Iancu Durău), și-a lăsat-o pe Marghiolița acasă numai cu Iancu, n-a bănuț conu' Todiriță nimic (poate fiindcă-i era Iancu Durău nepot de vară). Și dac-ar mai fi zăbovit conu' Todiriță numai cât

să-i strângă lui Iancu chinga la șa, cine știe cum i-ar fi găsit – că-i îngheață Marghioliței ș-acum sângele când se gândește la ziua ceea.

De altfel, conu' Todiriță era și el om ca toată lumea, și toată lumea greșea la fel. Câte comedii nu s-au scornit pe seama Marghioliței, și mie mi-a spus Ioana, care știa mai bine, că nici pe sfert nu-s adevărate. Și asta-i cu puțință.

Capitolul III

În care se spune tot

Conu' Todiriță nu arătase prea multă tragere de inimă pentru învățătură. Măcar că avusese dascăli buni și de tot felul, franțuzește nu știa mai deloc. Îndruga el, acolo, câteva vorbe, dar numai el știa ce spune, atâta le alătura de rău și le rostea de pocit. Având odată Marghiolița fierbințeală, nu i-a scris el doctorului Dramez: *Venez vite docteur, Marghiolița en chaleur?*¹

Amarnic se căia conu' Todiriță de lipsa asta, dar îl era căința cam târzie. Mai ales când o auzea pe Marghiolița vorbind franțuzește cu ofițerii ruși și cu alți musafiri de samă, mult sânge rău își făcea și cu mare jale își aducea aminte de vorbele cucoanei Viorica (repauzată dumisale mamă), care glas de prooroc avusese când îi spunea:

— Nu-nvăța, Todiriță mamî, nu învăța, dar țani minti vorbili meli: Ar' sî vii vremea sî fii și tu om la casa ta ș-ai sî ti-nsori c-o fată di boier, cî știu cî n-ai sî iei o țângancî din Cioca-Boca. Crez oari cî bini-o sî-ț șadî când țî-i auzî cucoana vorbind cu lumea și tu ai sî taci ca un purcel fript cu morcovu-n gurî?

Dacă conu' Todiriță s-ar fi mulțămît numai să-și

¹ *Vino repede, doctore, Marghiolița e-n călduri* (n.a.).